

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र विशारद (B.Lib I. Sc.)

परीक्षा : मे - २०२३

सत्र - १

विषय : ग्रंथालय व्यवस्थापन (BL-31-124)

दिनांक : २५/०५/२०२३

गुण : १००

वेळ : दु. २.०० ते दु. ५.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

- प्र.१ योग्य पर्याय निवडा (१०)
१. POSDCORB ही संज्ञा कोणी तयार केली ?
अ) फेरॉल
ब) गुलिक व आर्विक
क) रंगनाथन
ड) मास्लो
  २. आपल्या अनुभवाच्या आधारे व्यवस्थापनाची १४ तत्वे कोणी मांडली ?
अ) हेन्री फेरॉल
ब) हेन्री ग्रान्ट
क) टेलर
ड) रंगनाथन
  ३. ---- हा ग्रंथालय समितीचा सचिव असतो.
अ) ग्रंथपाल
ब) शिक्षक
क) प्राचार्य
ड) यापैकी नाही
  ४. कोणत्या विद्यापीठ ग्रंथालयाने प्रथम तीन कार्ड प्रणाली सुरू केली ?
अ) मद्रास विद्यापीठ
ब) पुणे विद्यापीठ
क) कर्नाटक विद्यापीठ
ड) मुंबई विद्यापीठ
  ५. ग्रंथालय प्रसिद्धीसाठी ----- एक महत्वाचे साधन आहे.
अ) ग्रंथ
ब) माहितीपत्रक
क) वार्षिक अहवाल
ड) हाऊस बुलेटिन
  ६. फेरॉल यांनी व्यवस्थापनाची किती तत्वे निश्चित केली आहेत ?
अ) १२
ब) १५
क) १४
ड) १०
  ७. गुलिक यांच्या POSDCORB या सूत्रामधील B काय प्रतिनिधित्व करते ?
अ) बॉटिंग
ब) बाइंडिंग
क) बजेटिंग
ड) यापैकी नाही
  ८. स्थान यादीचा प्रमुख उपयोग -----
अ) ग्रंथ निवड
ब) नियतकालिक निवड
क) ग्रंथ देवघेव
ड) ग्रंथ पडताळणी
  ९. नियतकालिकांचे प्रकार
अ) सामाहिक त्रैमासिक
ब) मासिक
क) त्रैमासिक
ड) वरील सर्व
  १०. ग्रंथांचे शत्रू आहेत ----
अ) बुरशी
ब) मनुष्य
क) वाळवी
ड) वरील सर्व

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)

१. ग्रंथोपस्कर म्हणजे काय ते सांगून त्यातील कार्ये सांगा.
२. POSDCORB या वर सविस्तर माहिती लिहा.
३. अंदाजपत्रक म्हणजे काय? ग्रंथालयाची उत्पन्नाची व खर्चाची बाजू यावर सविस्तर चर्चा करा.

- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)
१. हेन्री फेयॉल यांनी नमूद केलेली आधुनिक व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.
  २. ग्रंथ देवघेव पद्धती म्हणजे काय ते सांगून नेवार्क पद्धतीची माहिती सांगा.
  ३. दाखल अंक म्हणजे काय ? दाखल नोंद वही मधील रकाने सविस्तर स्पष्ट करा.

- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)
१. ग्रंथालय इमारत
  २. वार्षिक अहवाल
  ३. ग्रंथालय समिती

English Translation

Library Management (BL-31-124)

- Q. 1 Choose the correct option** (10)
1. Who coined the term POSDCORB ?
a) Fayol
b) Gulicks & Urwik
c) Ranganathan
d) Maslow
  2. Who listed 14 principles of management base his experience ?
a) Henri Fayol
b) Henri Gantt
c) Taylor
d) Ranganathan
  3. ----- is the secretary of library advisory committee.
a) Librarian
b) Teacher
c) Prinipal
d) None of the above
  4. Which University library introduced three card system was first?
a) Madras University
b) Pune University
c) Karnatak University
d) Mumbai University
  5. ----- is a famous tool for library publicity.
a) Book
b) Pamphlet
c) Annual Report
d) House Bulletin
  6. How many principles of management are enunciated by Fayol?
a) 12
b) 15
c) 14
d) 10
  7. POSDCORB formula of Gulicks "B" represented -----
a) Bating
b) Binding
c) Budgeting
d) None of the above
  8. Main use of shelf list is -----
a) Book selection
b) Periodical selection
c) Circulation
d) Stock Verification
  9. Types of periodicals -----
a) Weekly
b) Monthly
c) Quarterly
d) All of the above
  10. Who are the enemies of books.
a) fungus
b) man
c) termite
d) all of the above

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. Explain what is book processing and explain its functions
2. Explain a detail information on POSDCORB
3. What is mean by budget? Discuss the income & expenditure of library?

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Explain the principles of modern management given by Henri Fayol?
2. What is Book Issuing system? Explain Newark charging system.
3. What is Accession number? Explain briefly accession register column?

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Library Building
2. Annual Report
3. Library Committee
